

Umusaruro usoreshwa mu kwezi (mu Frw)		Igipimo cy'umusoro
Guhera ku:	kugeza ku:	
0	30.000	0 %
30.001	100.000	20 %
100.001	kujyana hejuru	30 %

7. Ese nyakabyizi we umusoro we ubarwa ute?

Umusaruro wa nyakabyizi utangwaho umusoro ku gipimo cyihariye cya cumi na gatanu ku ijana (15%). icyakora, mu kubara umusoro wa nyakabyizi, amafaranga atarenze ibihumbi mirongo itatu (30.000 Frw) ku kwezi, asoreshwa ku ijandisha rya zeru (0%).

8. Ese nyakabyizi ni nde?

NYAKABYIZI bivuga umukozi cyangwa umunyakazi ukora imirimo itagomba ubuhanga bwihariye, udakoresha imashini cyangwa ibikoresho bisaba ubuhanga bwihariye, kandi uhawe akazi n'umukoresha mu gihe kitarenze cyose hamwe iminsi mirongo itatu (30) mu gihe cy'umusoro.

9. Umusaruro utangwa mu bintu usoreshwa ute?

Umusaruro mu bintu uhabwa umukozi ushyirwa mu musaruro usoreshwa hakurikijwe agaciro k'isoko ku buryo bukurikira:

1. Hongerwa ku musaruro usoreshwa amafaranga ahwanye no gutunga no gukoresha ikinyabiziga cy'akazi ku mukozi mu gihe cy'umusoro, angana, ku buryo bucishirije, na cumi ku ijana (10%) by'ibihembo bitari ibintu.
2. Umusaruro ku nguzanyo, harimo n' amafaranga yishyurwa mbere ku mushahara birenze imishahara y'amezi atatu (3), zihabwa umukozi ungana n'ikinyuranyo gishobora kuboneka hagati ya:

a. Inyungu ku nguzanyo yagombaga kuba yarishyurwa n'umukozi mu kwezi iyi nguzanyo yakiriwemo, izo nyungu zibazwe hakurikijwe igipimo cy'inyungu Banki Nkuru y'u Rwanda ikurikiza ku mabanki y'ubucuruzi;

b. N'inyungu nyazo zishyurwa n'umukozi muri kwa kwezi;

3. Hongerwako musaruro usoreshwa amafaranga ahwanye no gukoresha cyangwa gutura mu nzu itanzwe n'umukoresha, harimo cyangwa hatarimo ibikoresho byo mu nzu, mu gihe cy'umusoro, angana, ku buryo bucishirije, na makumyabiri ku ijana (20%) by'ibihembo bitari ibintu;

4. Inyungu umukoresha ahaye umuntu ufitanye isano n'umukozi, kandi ntacyo yamukoreye, zifatwa nk'aho zihawe umukozi.

5. Inyungu isosiyete ihaye umwe mu bayigize zifatwa ku buryo bumwe nk'inyungu umukoresha ahaye umukozi.

10. Umusoro ku bihembo utangwa ryari?

Umusoro ku bihembo umenyekanishwa ukanishyurwa bitarenze tariki ya 15 y'ukwezi gukurikira uko ibihembo byatangiwemo.

Ku bindi bisobanuro mwabaza kuri aderesi zikurikira:

Ishami rishinzwe abasoreshwa

Tel: 252 595500/12

Hotline: 3004/3005

E-mail: info@rra.gov.rw

Website: www.rra.gov.rw

REPUBLIKA Y'U RWANDA

IKIGO CY'IMISORO N'AMAHORO

IBIBAZO ABASORESHWA BAKUNZE KUBAZA BIYANYE N'UMUSORO KU BIHEMBO (TPR/PAYE)

1. Ni bande bagomba gutanga umusoro ukomoka ku kazi?

Abantu bakurikira bagomba kwishyura umusoro ufatirwa ku mushahara:

1. Umuntu ku giti cye cyangwa ikigo gihemba abakozi bacyo, amafaranga cyangwa ibintu;
2. Ikigo cyishyura pansiyu, hatarimo pansiyu zishyurwa hakurikijwe uburyo bw'ubwiteganyirize butegekwa na Leta.

2. Ni nde ufite inshingano yo gufatira umusoro no kuwugeza mu Biro by'Imisoro?

Umuntu ku giti cye cyangwa ikigo gihemba abakozi bacyo, amafaranga cyangwa ibintu nicyo gifite inshingano yo gufatira, gukora imenyekanisha no kwishyura umusoro byafatiriwe ku bakozi.

NB: Iyo atabikoze, agomba kuwuriha hongeweho amahazabu n'ibihano bijyanye na wo.

3. Umusaruro ukomoka ku kazi ugizwe n'ibiki?

Umusaruro ukomoka ku kazi ugizwe n'amafaranga yose yishyurwa umukozi hamwe n'agaciro k'ibintu bihabwa umukozi bijyanye n'akazi ke.

Ayo mafaranga akaba ari aya akurikira:

- ✓ Ibihembo, umushahara, amafaranga yishyurwa mu gihe cy'ikiruhuko, amafaranga yishyurwa mu gihe cy'uburwayi n'agenerwa kwivuza, amafaranga atangwa mu mwanya w'ikiruhuko, amafaranga y'insimbaramubyizi, amafaranga yishyurwa uwatumwe, amafaranga atangwaho ishimwe hamwe n'agahimbazamusi;
- ✓ Ishimwe harimo amafaranga atangwa kubera ubuzima buhenze, ayo gutunga umukozi kure y'aho asanzwe akorera, ay'ubukode, ayo kwakira abashyitsi cyangwa ay'ingendo;

- ✓ Iyishyurwa y'ibyasohotse cyangwa isubizwa y'ibyakoreshewe bitanzwe n'umukozi cyangwa uwo bafatanyije;
- ✓ Iyishyurwa umukozi kubera ko yemeye gukora mu buryo budasanzwe;
- ✓ Imperekeza ihabwa umukozi igihe yirukanywe ku kazi cyangwa akazi ke karangiye cyangwa amasezerano y'akazi asheshwe;
- ✓ Iyishyurwa biturutse ku bwiteganyirize bw'izabukuru;
- ✓ Ibindi byishyurwa ku birebana n'akazi kariho n'akakabanjirije n'akazaza.

4. Ese n'ibihe bitabarwaho umusaruro ukomoka ku kazi?

Iyishyurwa bikurikira ntibibarwa mu musaruro usoreshwa ukomoka ku kazi:

- 1° iyishyurwa ry'ibyasohowe cyangwa isubizwa ry'ibyakoreshewe n'umukozi:
  - a) byose bigenewe ibikorwa by'umukoresha; cyangwa;
  - b) bivanwa cyangwa byagombaga kuvanwa mu gihe cy'ibara ry'umusaruro w'umukozi ku bikorwa bye byose;
- 2° Imisanzu y'ikiruhuko cy'izabukuru umukoresha ashirira umukozi mu Isanduka ya Leta y'Ubwiteganyirize bw'abakozi;
- 3° Iyishyurwa biturutse ku bwiteganyirize bw'abakozi bwa Leta;
- 4° imisanzu yo mu zabukuru umukoresha yishyurira umukozi hamwe n'imisanzu umukozi yishyura ikigega cya pansiyu gifite ubushobozi cyabugenewe itarenze icumi ku ijana (10%) ry'umusaruro ukomoka ku kazi cyangwa miliyoni imwe ma magana abiri y'amafaranga y'u Rwanda (1.200.000 Frw) mu mwaka, hakurikijwe arusha andi kuba make;

5° umusaruro ukomoka ku kazi wabonywe n'umuntu udafite ubwengehugu nyarwanda yishyurwa na Leta y'inyamahanga cyangwa n'umuryango utagengwa na Leta hakurikijwe amasezerano bagiranye na Leta y'u Rwanda, igihe umusaruro wakiriwe kubera imirimo y'imfashanyo yakorewe mu Rwanda;

6° umusaruro ukomoka ku kazi umukoresha udatuye mu Rwanda yishyuye umuntu ku giti cye udatuye mu Rwanda kubera za serivisi yakoze mu Rwanda, keretse iyo izo serivisi zifitanye isano n'ikigo gihoraho cy'umukoresha mu Rwanda.

5. Ese hari abasonewe umusoro ukomoka ku kazi?

Abasonerwa umusoro ku musaruro mu Rwanda nk'uko biteganwa mu masezerano mpuzamahanga, kubera serivisi zatanze mu gihe cy'imirimo yabo yemewe ni aba bakurikira:

- 1° Umunyamahanga uhagarariye igihugu cye mu Rwanda.
- 2° Undi muntu wese ku giti cye ukora muri Ambassade, mu biro bihagarariye igihugu cye mu Rwanda, muri Konsula cyangwa mu biro by'iyo Leta y'amahanga bikorera imirimo iyo Leta, w'umwengehugu w'iyo Leta kandi ufite urwandiko rw'abajya mu mahanga.
- 3° Umuntu ku giti cye, utari umunyarwanda, ukorehwa n'umuryango mpuzamahanga wagiranye amasezerano na Leta y'u Rwanda hakurikijwe amategeko y'u Rwanda.

6. Umusoro ku musaruro ukomoka ku kazi ubarwa gute?

Umusaruro wa buri kwezi ukomoka ku kazi, harimo amafaranga umukozi yishyurwa ku buryo budasanzwe, hamwe n'amashimwe abona no mu bintu ubarwa ku buryo bukurikira: